

مکتوبات حاج میرزا آقاسی و میرزا آقاخان نوری

دربارهٔ شیلات شمال ایران (۱۲۵۲ تا ۱۲۷۵ ق.)

به کوشش:

مرضیه مرتضوی قصاب سرائی - مهتاب صفا

استدات کتبخانه و موزه ملی ملک

۱۴۰۱

مرتضوی قصاب‌سرانی، مرتضیه، ۱۳۴۸ -، گردآورنده	سرشناسه
مکتوبات حاج میرزا آقاسی و میرزا آقاخان نوری درباره شیلات شمال ایران (۱۲۵۲ تا ۱۲۷۵ ق.) / به کوشش مرتضیه مروتضوی قصاب‌سرانی، مهتا باصفا؛ [برای] آستان قدس رضوی، موسسه کتابخانه و موزه ملی ملک.	عنوان و نام پدیدآور
تهران: کتابخانه و موزه ملی ملک، ۱۴۰۱.	مشخصات نشر
۲۵۰ ص.: مصور، جدول، نمونه.	مشخصات ظاهری
۹-۲-۹۴۶۴۲-۶۲۲-۹۷۸	شابک
فیبا	وضعیت فهرست نویسی
ص.ع. به انگلیسی: Marzieh Mortazavi and Mahta Basafa. Hâj Mirza Aqasi & Mirza Agha Khan Nouri's letters about fisheries in northern part of Iran (1836-1859).	یادداشت
نام‌نگاری سیاسی -- ایران -- قرن ۱۳ ق.	موضوع
Political letter writing -- Iran -- 19th century	موضوع
میرزا آقاخان نوری، نصرالله‌بن اسدالله، ۱۲۲۲ - ۱۲۸۱ ق. -- نامه‌ها	موضوع
حاج میرزا آقاسی، عباس‌بن مسلم، ۱۱۹۸ - ۱۲۶۵ ق. -- نامه‌ها	موضوع
شیلات -- ایران -- مازندران -- تاریخ -- قرن ۱۳ ق.	موضوع
Fisheries -- Iran -- Mazandaran -- History -- 19th century	موضوع
ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳ - ۱۳۴۴ ق. -- اسناد و مدارک	موضوع
Iran -- History -- Qajars, 1779 - 1925 -- Sources	موضوع
موسسه مهتا ۱۳۴۴ -، گردآورنده	شناسه افزوده
کتابخانه موزه ملی ملک	شناسه افزوده
DSR1310	رده بندی کنگره
۹۵۰/۰۷۴۰۷۲	رده بندی دیویی
۸۸۴۱۵۰۳	شماره کتابشناسی ملی

مکتوبات حاج میرزا آقاسی و میرزا آقاخان نوری درباره شیلات شمال ایران (۱۲۵۲ تا ۱۲۷۵ ق.)

به کوشش: مرتضیه مروتضوی قصاب‌سرانی - مهتا باصفا

صفحه‌آرا: محمد نعیم‌آبادی

ناشر: موسسه کتابخانه و موزه ملی ملک

چاپ: اول، ۱۴۰۱

شمارگان: ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۴۶۴۲-۲-۹

نشانی: تهران، میدان امام خمینی (ره)، سردر باغ ملی، خیابان ملل متحد

کتابخانه و موزه ملی ملک

تلفن: ۰۲۱-۶۶۷۲۶۶۵۳

پست الکترونیک: info@malekmuseum.org

فهرست

۱۹	پیش‌گفتار.....
۲۱	مقدمه.....
۲۶	شیوه‌بازنویشت اثر.....
۲۷	سیاس‌نامه.....
۲۹	فصل اول - مکتوبات حاج میرزا آقاسی به همراه فرمان محمدشاه و رقم مهدعلیا.....
۳۰	۱. مکتوب حاج میرزا آقاسی به حکام و عمال گیلان در اعلام واگذاری اجارات گیلان به میرزا اسماعیل.....
۳۰	۲. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل در رضایت از پرداخت به موقع اجارات گیلان.....
۳۱	۳. مکتوب حاج میرزا آقاسی درباره‌واگذاری اجارات گیلان به جز شیلات به میرزا اسماعیل.....
۳۱	۴. مکتوب حاج میرزا آقاسی به حکام و مباشرین گیلان در اعلام واگذاری اجارات گیلان به جز شیلات به میرزا اسماعیل.....
۳۲	۵. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره‌تحویلی اجارات گیلان و منجیل به دیوان اعلی.....
۳۳	۶. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره‌اعزام وکیل به حاجی‌ترخان.....
۳۴	۷. سواد فرمان محمدشاه درباره‌رضایت از عملکرد میرزا اسماعیل میزان آقاسی در شیلات گیلان.....
۳۵	۸. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره‌تعمیل در رساندن تنخواه به حاجی کلبعلی آغا.....
۳۵	۹. مکتوب حاج میرزا آقاسی به فتحعلی‌خان درباره‌ارسال سریع ساچمه و گلوله به طهران.....
۳۶	۱۰. مکتوب حاج میرزا آقاسی به کدخدایان محال تولم درباره‌واگذاری آن محال به میرزا اسماعیل برای آبادی بیشتر آنجا.....
۳۷	۱۱. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره‌اعزام آدمی برای ضبط ضرابخانه‌مازندران و دریافت تنخواه آن.....
۳۷	۱۲. مکتوب حاج میرزا آقاسی به حکام و عمال گیلان درباره‌دستور محمدشاه در واگذاری اجارات گیلان به میرزا اسماعیل.....
۳۸	۱۳. مکتوب حاج میرزا آقاسی درباره‌واگذاری اجارات گیلان و منجیل به میرزا اسماعیل و ارسال اجارات به دیوان.....
۳۸	۱۴. سواد ملفوفه فرمان محمدشاه به حکام و عمال گیلان درباره‌بازگرداندن رعایای تولم از گیلان.....
۳۹	۱۵. مکتوب وزیر مختار روس به حاج میرزا آقاسی درباره‌موافقت با واگذاری شیلات سفیدرود به اتباع ایرانی با اطلاع سفارت روس.....
۴۰	۱۶. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل در تأکید بر عدم کارشکنی در امور شیلات واگذار شده به که به روس‌ها.....

۱۷. مکتوب حاج میرزا آقاسی به کدخدایان تولم دربارهٔ حوالهٔ امور آنجا به میرزا اسماعیل و لزوم حرف‌شنوی از وی..... ۴۱
۱۸. مکتوب حاج میرزا آقاسی به فتحعلی‌خان دربارهٔ ارسال گلوله و ساچمه به قورخانهٔ طهران..... ۴۲
۱۹. مکتوب حاج میرزا آقاسی به محمدامین‌خان دربارهٔ واگذاری ادارهٔ ملک شخصی خود در فومن به میرزا اسماعیل..... ۴۲
۲۰. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا هاشم دربارهٔ تهیهٔ وجه مورد نیاز برای ساخت مکان صیادی در کنار سفیدرود..... ۴۳
۲۱. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل دربارهٔ تأیید مخارج صورت گرفته در آبادی تولم..... ۴۳
۲۲. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل دربارهٔ عدم اهمال در تهیهٔ اسباب صیادی در موسم آن..... ۴۴
۲۳. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل دربارهٔ ارسال تنخواه ابواب جمعی او به طهران..... ۴۴
۲۴. سواد رقم مهدعلیا به میرزا اسماعیل دربارهٔ پرداخت طلب مرحوم میرزا نجف توسط حاج ملا علی به طلبکاران وی..... ۴۵
۲۵. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل دربارهٔ عدم بازپس‌گیری طلب پرداخت شده از ملک‌التجار..... ۴۶
۲۶. مکتوب حاج میرزا آقاسی دربارهٔ تأمین آهن و وجه نقد برای کارخانهٔ توپ‌ریزی انزلی..... ۴۶
۲۷. مکتوب حاج میرزا آقاسی دربارهٔ ارسال یک جعبهٔ ترمه برای از عزا درآوردن میرزا اسماعیل..... ۴۷
۲۸. عریضهٔ میرزا اسماعیل به حاج میرزا آقاسی دربارهٔ پرداخت ماهانهٔ بدهی تنخواه گیلان، دلیل نیامدن به طهران و..... ۴۸
۲۹. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل دربارهٔ حمایت از وی در برابر اختلالگران..... ۵۰
۳۰. مکتوب میرزا حاج آقاسی به محمدامین‌خان دربارهٔ رسیدگی به موضوع خورده شدن هزار تومان تنخواه دیوانی توسط طهماسب‌خان..... ۵۰
۳۱. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل دربارهٔ رضایت از عملکرد وی در ارسال تنخواه به دیوان..... ۵۱
۳۲. مکتوب حاج میرزا آقاسی به فتح‌الله‌خان سرتیپ دربارهٔ آزادی عمل میرزا اسماعیل در گمرک منجیل..... ۵۱
۳۳. مکتوب حاج میرزا آقاسی به محمدامین‌خان دربارهٔ اعزام سه غلام نزد میرزا اسماعیل برای ارسال قسط تنخواه به دیوان..... ۵۲
۳۴. مکتوب حاج میرزا آقاسی به یحیی میرزا دربارهٔ ممانعت از اختلال وی در کار میرزا اسماعیل..... ۵۲
۳۵. مکتوب حاج میرزا آقاسی به محمدامین‌خان دربارهٔ پرداخت تنخواه ملک‌التجار از قسط میرزا اسماعیل..... ۵۳
۳۶. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل دربارهٔ وصول قسط گیلان و ارسال اسباب قورخانه به طهران..... ۵۳
۳۷. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل دربارهٔ ارسال یک قطعهٔ کارد مرصع و خلعت برای وی به دستور محمدشاه..... ۵۴

۳۸. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره ارسال قسط ملک التجار و تنخواه به دیوان، ریختن چوب و غیره.....	۵۵
۳۹. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره وصول و ارسال قسط گیلان و اسباب قورخانه به طهران.....	۵۶
۴۰. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا عبدالباقی منجم‌باشی درباره حمایت از میرزا اسماعیل و سفارش در ریختن توپ و زنجیر پل.....	۵۶
۴۱. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره عدم مسامحه در پرداخت قسط تنخواه دیوانی.....	۵۷
۴۲. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا صادق دریابگی درباره لزوم پرداخت گمرک کالاهای وارداتی از حاجی‌ترخان.....	۵۸
۴۳. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره ارسال گلوله مازندران به طهران تا قبل از زمستان.....	۵۸
۴۴. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره ارسال هر چه سریع‌تر مس برای مصرف قورخانه طهران.....	۵۹
۴۵. ترجمه نامه وزیر مختار روس خطاب به حاج میرزا آقاسی درباره بدرفتاری مأموران ایرانی با صیادان روس و نرساندن مواجب.....	۵۹
۴۶. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل حاکم رشت درباره لزوم همراهی وی با میرزا اسماعیل.....	۶۰
۴۷. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره عدم کوتاهی وی در امر شیلات گیلان.....	۶۱
۴۸. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل در کله از عدم ارسال حساب شیلات.....	۶۱
۴۹. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره آبادانی توکم و بلای حمّامی در آنجا.....	۶۲
۵۰. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره اعزام میرزا مطلب بود وی برای وصول وجه باقی سال گذشته گیلان.....	۶۲
۵۱. مکتوب میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره واگذاری گمرک منجیل به وی.....	۶۳
۵۲. مکتوب حاج میرزا آقاسی درباره خرید یکصد گلدان چینی و بلور به دستور محمدشاه از شمال و در صورت نبودن از مسکو.....	۶۴
۵۳. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل در رضایت از عملکرد وی و ارسال خلعت برای او.....	۶۴
۵۴. مکتوب حاج میرزا آقاسی درباره ارسال خلعت برای میرزا اسماعیل و نیز ارسال بذر شلتوک و اسباب قورخانه به طهران.....	۶۵
۵۵. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل در اعلام رضایت محمدشاه از وی به دلیل ارسال به موقع قسط دیوان.....	۶۶
۵۶. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره هشدار نسبت به کاهش قیمت مس در گیلان و امکان تنبیه او.....	۶۶
۵۷. مکتوب حاج میرزا آقاسی در واگذاری شیلات گیلان به میرزا اسماعیل و عدم دخالت در اجاره رودخانه‌ها.....	۶۷

۵۸. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره پرداخت وجه خرید چرم برای قورخانه از تنخواه جیب مبارک گیلان..... ۶۸
۵۹. مکتوب حاج میرزا آقاسی درباره لزوم ساخت زنجیر پل و توپ‌ریزی و تهیه چوب از درختان کنار مرداب انزلی..... ۶۸
۶۰. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا عبدالباقی منجم‌باشی درباره همکاری با عبدال بیگ در انتقال قورخانه میرزا ابراهیم به طهران..... ۶۹
۶۱. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره وصول تنخواه ارسالی قسط گیلان..... ۶۹
۶۲. مکتوب حاج میرزا آقاسی به محمدامین خان نسقچی‌باشی درباره همکاری با خوانین طالش در تهیه چوب..... ۷۰
۶۳. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره خروج اسباب و عملة صیادی از سفیدرود..... ۷۰
۶۴. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره عدم پذیرش عذر در ارسال کسری تنخواه دیوان... ۷۱
۶۵. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره اتمام در ارسال مس برای قورخانه مبارکه..... ۷۲
۶۶. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره دریافت اجارات گیلان توسط میرزا مسعود و ارسال آن به دیوان..... ۷۲
۶۷. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره رضایت از وی و لزوم ارسال ۵۰ خروار مس برای قورخانه مبارکه..... ۷۳
۶۸. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره وصول قسط و مس ارسالی به طهران..... ۷۳
۶۹. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره همکاری شیلات آستارا تا اترک به وی..... ۷۴
۷۰. مکتوب حاج میرزا آقاسی به ایوانفسمکی درباره ارسال برنج حاصل از کاشت شلتوک وارداتی پیشاور به طهران..... ۷۵
۷۱. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل در ایراز رضایت از عملکرد وی در امر شیلات..... ۷۵
۷۲. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا محمدابراهیم مهندس درباره عدم مداخله در ابواب‌جمعی میرزا اسماعیل در انزلی..... ۷۶
۷۳. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره کسب اطلاع از صحت و سقم اجاره شیلات استرآباد به تجار روس..... ۷۶
۷۴. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره رسیدگی به بردن محصولات املاک تولم توسط اهالی فومن..... ۷۷
۷۵. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا تقی درباره عدم تعرض به ده حیدرکلا..... ۷۷
۷۶. مکتوب حاج میرزا آقاسی به محمدامین‌خان درباره اعزام محصل برای وصول تنخواه شیلات از طهماسب‌خان..... ۷۸
۷۷. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره دریافت قسط دیوانی و تأکید در ارسال مس برای قورخانه مبارکه..... ۷۸

۷۸. مکتوب حاج میرزا آقاسی به فتحعلی خان درباره رضایت از عملکرد وی در ریختن گلوله و اعطای خلعت به وی.....	۷۹
۷۹. سواد مراسله حاج میرزا آقاسی به نایب وزیر مختار روس درباره صدور حکمی به حاکم حاجی ترخان و قنصل گیلان در تقویت میرزا اسماعیل در امر شیلات سفیدرود.....	۷۹
۸۰. مکتوب حاج میرزا آقاسی درباره عدم ارجاع هرگونه حواله و اطلاق به میرزا اسماعیل.....	۸۱
۸۱. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره پرداخت وجوهات ریختن گلوله و ساچمه و کرایه حمل و نقل.....	۸۱
۸۲. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره رضایت از عملکرد او و ارسال خلعت برای وی.....	۸۲
۸۳. مکتوب حاج میرزا آقاسی به میرزا اسماعیل درباره رضایت از خدمات وی و وصول قسط دیوانی.....	۸۲
۸۴. مکتوبی به منجم باشی حاکم گیلان درباره حمایت از میرزا اسماعیل میزان آقاسی.....	۸۳
۸۵. مکتوبی به میرزا اسماعیل در ابراز رضایت از عملکرد او و ارسال خلعت برای وی.....	۸۵
۸۶. مکتوب محمدحسین دبیرالملک به میرزا اسماعیل درباره ارسال قسط تأخیر افتاده تولم به دیوان اعلی.....	۸۵
۸۷. مکتوبی به میرزا اسماعیل درباره حمایت از وی و اعلام وصول چهار ثوب جبهه ارسالی توسط او.....	۸۶
۸۸. مکتوبی به حیدرعلی خان دربارگیلانی درباره حمایت و لزوم حمایت و توجه از وی.....	۸۶
۸۹. مکتوب عباسقلی درباره اغتشاش امور گیلان و راهکار خانه‌ها پس از فوت محمدشاه.....	۸۸
فصل دوم - مکتوبات میرزا آقاخان نوری و.....	۹۱
۹۰. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل در رضایت از عملکرد او و ارسال قسط سفیدرود و اهتمام در وظایف محوله.....	۹۲
۹۱. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل درباره گماردن مأموری برای نظم شیلات مازندران.....	۹۲
۹۲. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل درباره رضایت از وی در انتظام امور شیلات و ارسال به موقع تنخواه.....	۹۴
۹۳. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل درباره رضایت از ارسال تنخواه بیش از مبلغ مقرر.....	۹۵
۹۴. سواد فرمان ناصرالدین شاه در ابقاء میرزا اسماعیل میزان آقاسی در خدمات شیلات گیلان.....	۹۵
۹۵. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل درباره حضور سریع وی در طهران بنا به خواسته کامران میرزا.....	۹۶
۹۶. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا محمدعلی منشی مهام دول خارجه درباره همکاری با میرزا اسماعیل در امر شیلات.....	۹۷
۹۷. مکتوب میرزا آقاخان نوری به محمدولی بیگ درباره سفارش وی به حاکم و مباشر شیلات گیلان.....	۹۷
۹۸. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل درباره ادعای حق الحکومه گرفتن مهدیقلی میرزا و عدم کوتاهی در امر شیلات و ارسال تنخواه.....	۹۸

۹۹. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل درباره تخفیف مالیاتی به رعایای تولم به دلیل خشکسالی ۹۹
۱۰۰. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل درباره لزوم ارائه اطلاعات مربوط به شیلات به میرزا محمدخان کارپرداز حاجی ترخان ۱۰۰
۱۰۱. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل درباره اعزام آدم مطمئن به استرآباد و گرگان برای نظارت بر امر صید ۱۰۰
۱۰۲. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل درباره عمل به تعهد در امر تنخواه شیلات ۱۰۲
۱۰۳. مکتوب میرزا آقاخان نوری درباره وضایت از خدمات میرزا اسماعیل و ارسال خلعت برای او ۱۰۲
۱۰۴. مکتوب میرزا آقاخان نوری به محمودخان درباره وصول وجه ارسالی شیلات و قسط تولم به دیوان ۱۰۳
۱۰۵. قرارداد اجاره چهار ساله شیلات گیلان به میرزا اسماعیل میزان آقاسی ۱۰۴
۱۰۶. مکتوب میرزا آقاخان نور به میرزا اسماعیل درباره رسیدگی به طلب عملجات روسی و خرید اسباب شیلات از آن‌ها با قیمت توافقی ۱۰۶
۱۰۷. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میر کاظم خان درباره ارسال تمام و کمال تنخواه شیلات آستارا به میرزا اسماعیل یا دیوان اعلی ۱۰۷
۱۰۸. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل سرتپ درباره پرداخت کامل تنخواه شیلات تنکابن به میرزا اسماعیل ۱۰۸
۱۰۹. مکتوب میرزا آقاخان نوری درباره تنبیه میرزا قلی خان سرحددار انزلی به دلیل بدرفتاری با مردم و رسیدگی به قطع مواجب غلامان مهاجرین ۱۰۸
۱۱۰. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل درباره تأخیر ارسال تنخواه شیلات ۱۰۹
۱۱۱. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل درباره پرداخت طلب عبدالرزاق و اطلاع از صحت و سقم تمسک یک‌ساله او به میرزا زین‌العابدین ۱۱۰
۱۱۲. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل درباره ارسال ماهانه تنخواه شیلات به دیوان ۱۱۱
۱۱۳. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا عیسی خان درباره کوتاهی وی در وصول تنخواه شیل حلال از خوانین طالش و پرداخت آن به میرزا اسماعیل برای ارسال به دیوان اعلی ۱۱۲
۱۱۴. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل درباره تسهیل امر معاش میرزا مؤمن ۱۱۲
۱۱۵. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل درباره صید، ارسال صورت حساب شیل، ورود صیادان روسی و ۱۱۳
۱۱۶. مکتوب میرزا آقاخان نوری به میرزا اسماعیل درباره ارسال باقی تنخواه تولم تا شب عید ۱۱۴
۱۱۷. مکتوب میرزا آقاخان نوری به فرج‌الله خان، نجف‌خان و حسین‌قلی خان در رساندن هرچه زودتر تنخواه شیلات به میرزا اسماعیل ۱۱۴
۱۱۸. مکتوب میرزا آقاخان نوری درباره آمدن بدون عذر میرزا اسماعیل به طهران ۱۱۵

پیش‌گفتار

هُوَ الْمَلِكُ الْحَقُّ الْمُبِينُ

کتابخانه و موزه ملی ملک، یکی از مهم‌ترین و بزرگ‌ترین مجموعه‌های وقفی - خصوصی است که به همت والای مرحوم حاج حسین آقا ملک، در سال ۱۳۱۶ خ. وقف آستان مبارک حضرت رضا (ع) شده است. این مجموعه گران‌سنگ فرهنگی، به لحاظ دارا بودن هزاران اثر موزه‌ای، نسخه‌های خطی، کتاب‌های چاپی، مطبوعات و اسناد تاریخی، محل رجوع بسیاری از پژوهش‌گران و علاقه‌مندان عرصه فرهنگ و هنر است. در میان هزاران نسخه خطی کتابخانه ملی ملک، تعدادی آلبوم و نسخه ارزشمند حاوی اصل و سواد رقم‌ها، فرمان‌ها، دستخط‌ها و سایر مکتوبات مربوط به شاهان، شاهزادگان و سایر دولتمردان عصر قاجار است که به جز معدودی، باقی آن‌ها تاکنون بازنویشت و منتشر نشده‌اند. یکی از این نسخه‌ها مکتوبات حاج میرزا آقاسی و میرزا آقاخان، صدراعظم‌های محمدشاه و ناصرالدین‌شاه است که حاوی اطلاعات ارزشمندی درباره شیلات گیلان و مازندران همچون اجاره‌کنندگان شیلات، میزان اجارات، تنخواه‌های اربابی شیلات به دیوان اعلی، وضعیت صید ماهی در رودخانه سفیدرود و انزلی توسط صیادان ایرانی و روسی است.

اثر پیش‌رو حاصل بازنویسی و تصحیح نسخه خطی شماره ۵۶۶۴ است که به اهتمام همکاران گرامی سرکار خانم دکتر مرضیه مرتضوی و سرکار خانم مهتابا صفا انجام شده است و به عنوان یک منبع معتبر تاریخی در دسترس پژوهش‌گران حوزه تاریخ دوره قاجار قرار می‌گیرد.

امید آن‌که، انتشار این گونه نسخه‌های با ارزش، نیت والای زنده‌یاد حاج حسین آقا ملک را در راستای نشر و گسترش معارف، حتی به اندازه گامی کوچک، محقق کرده باشد! و مورد رضایت حضرت عالم آل محمد (صلوات الله علیهم اجمعین) قرار گیرد.

محمد رضا رضوان‌طلب

رئیس کتابخانه و موزه ملی ملک